

кого суду Київської області від 10 лип. 2012 р. по справі №7/027-11 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/25321092>. 21. Узагальнення ВСУ "Практика розгляду судами справ, пов'язаних із позбавленням батьківських прав, поновленням

батьківських прав, усиновленням, установленням опіки та піклування над дітьми" від 11 груд. 2008 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0020700-08>.

Надійшла до редколегії 23.04.12

УДК 343.359

О. Сухачов, канд. юрид. наук

ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

У статті розглядаються проблемні питання визначення окремих видів злочинів в сфері банківського кредитування.

Ключові слова: злочини, банківське кредитування, кредитно-фінансові ресурси, банківська сфера, кримінальна відповідальність.

В статье рассматриваются проблемные вопросы определения отдельных видов преступлений в сфере банковского кредитования.

Ключевые слова: преступления, банковское кредитование, кредитно-финансовые ресурсы, банковская сфера, уголовная ответственность.

The article examines issues determining certain types of crimes in the field of banking credit.

Keywords: crime, bank lending, financial resources, banking, criminal liability.

Банківська система в кожній країні є механізмом балансування, який регулює проведення грошово-кредитної політики, зміни в економічній політиці, запобігає кризам. У період трансформаційних перетворень економіки України банківський кредит відіграє одну з найважливіших ролей в стимулюванні відтворювальних процесів у економіці держави.

Серед сучасних проблем боротьби зі злочинністю особливо гострим залишається питання протидії неправим посяганням у сфері банківського кредитування, яке характеризується високим інтелектуальним та фаховим рівнем шахрайських дій відносно кредитних ресурсів українських банків. У зв'язку з цим постає питання щодо визначення поняття злочинів у сфері банківського кредитування та їх видів.

Дослідженням злочинності у банківській сфері, приділяли увагу в своїх працях С. М. Андросов, В. Н. Бураков, О. П. Бушан, П. С. Матишевський, Л. Г. Рябкота, В. Д. Поливанюк, Р. Л. Степанюк, С. С. Чернявський, В. В. Хилота та інші.

Злочини у сфері банківського кредитування розглядають як окрему групу злочинів у банківській сфері, які, в свою чергу, відносяться до економічних злочинів [1, с. 118].

Сутність системи економічних злочинів докладно розкрита С. С. Чернявським [2].

У числі різного роду економічних злочинів – злочини у сфері банківського кредитування займають особливе місце, оскільки виявлення останніх визначається суттєвою специфікою та вимагає застосування і поєднання комплексу економічних і правових заходів.

На відміну від КК Російської Федерації КК України не містить статей, що прямо передбачають кримінальну відповідальність за незаконне отримання кредиту та ухилення від погашення кредиторської заборгованості.

За КК України у редакції 1960 року [3] О. П. Бушан виділяє чотири види діянь, безпосередньо спрямованих на заволодіння кредитно-фінансовими ресурсами банку, зокрема коштами кредитного фонду:

– до першої групи науковець відніс викрадення (ст. 83 (Розкрадання державного або колективного майна шляхом шахрайства), ст. 84 (Розкрадання державного або колективного майна шляхом привласнення, розтрата або зловживання посадовим становищем), ст. 86-1 (Розкрадання державного або колективного майна в особливо великих розмірах)), шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 148-5 (Шахрайство з фінансовими ресурсами));

– до другої групи – норм, що наряду з відповідальністю за пряме посягання на кредитні ресурси, передбачають відповідальність і за завдання побічної шкоди кредиторам (ст. 148-4 (Фіктивне підприємництво), ст. 156-2

(Приховування банкрутства), ст. 156-3 (Фіктивне банкрутство), ст. 156-4 (Доведення до банкрутства));

– до третьої групи – статті, що передбачають відповідальність за діяння, супутні безпосередньому посяганням, та не охоплюються основним складом злочину (розглядаються як засіб досягнення злочинної мети) (ст. 168 (Одержання хабара), ст. 169 (Посередництво в хабарництві), ст. 170 (Дача хабара), ст. 172 (Посадовий підлог));

– до четвертої – норми, що встановлюють відповідальність за діяння, так чи інакше пов'язані зі злочинами, що посягають на кредитні ресурси банку (ст. 165 (Зловживання владою або посадовим становищем), ст. 166 (перевищення влади або посадових повноважень), у тому числі й вчинені з необережності (ст. 167 (Халатність))) [4, с. 25–26].

С. С. Чернявський також вважає, що злочинна діяльність у сфері банківського кредитування являє собою складну сукупність різних за своєю природою кримінально-караних дій. Відповідно до КК України в редакції 2001 року [5] він виділяє чотири основні групи злочинів у сфері банківського кредитування, що визначають, на його думку, відповідні напрями протидії криміналізації у цій сфері:

1) злочини, безпосередньо спрямовані на незаконне одержання банківських кредитів ("основні") – (ст. 190 (Шахрайство), ст. 191 (Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем), ст. 192 (Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою), ст. 222 (Шахрайство з фінансовими ресурсами));

2) злочини економічного спрямування, що передбачають відповідальність за заподіяння непрямої шкоди кредиторам або виступають способами підготовки, вчинення та приховування перших (ст. 202 (Порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю), ст. 205 (Фіктивне підприємництво), ст. 207 (Ухилення від повернення виручки в іноземній валюті), ст. 208 (Незаконне відкриття або використання за межами України валютних рахунків), ст. 209 (Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом), ст. 218 (Фіктивне банкрутство), ст. 219 (Доведення до банкрутства), ст. 220 (Приховування стійкої фінансової неспроможності), ст. 221 (Незаконні дії у разі банкрутства));

3) інші злочини, які сприяють досягненню основного злочинного результату (ст. 200 (Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення), ст. 357 (Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження), ст. 358

(Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів), ст. 361 (Незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж), ст. 362 (Викрадення, привласнення, вимагання комп'ютерної інформації або заволодіння нею шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем), ст. 363 (Порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем));

4) злочини, пов'язані з протиправною діяльністю службових осіб (ст. 365 (Перевищення влади або службових повноважень), ст. 366 (Службове підроблення), ст. 367 (Службова недбалість), ст. 368 (Одержання хабара), ст. 369 (Давання хабара), ст. 370 (Провокація хабара)) [2, с. 11].

Р. Л. Степанюк до злочинів у сфері банківського кредитування відносить: шахрайське одержання банківського кредиту (ст. 190 КК України), привласнення кредитних банківських ресурсів (ст. 191 КК України), шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України) [1, с. 118].

Проте, при визначенні злочинів у сфері банківського кредитування як окремого виду злочинів, на нашу думку, слід виходити з об'єкту та предмету злочинного посягання у цій сфері.

Такий підхід дозволить визначити власне злочини у сфері банківського кредитування (основні злочини цієї сфери) та злочини, супутні їм.

Для визначення об'єкта злочинного посягання у сфері банківського кредитування слід детально розглянути сутність правовідносин у цій сфері.

Дослідники відмічають, що найпоширенішою підставою виникнення кредитних правовідносин є кредитні договори (угоди). Підставами виникнення кредитних правовідносин можуть бути також адміністративні акти, та, як правило, вони породжують кредитні зобов'язання в юридичному складі з договорами [6, с. 10].

Л. Г. Рябко розмежує поняття об'єкту кредитування та об'єкту правовідношення. Об'єкт кредитування, на його думку, – це витрати, потреби, кредитування яких не заборонене законом. Водночас, ці витрати на виробничі процеси або передачу-отримання грошових коштів не можна вважати об'єктом кредитного правовідношення. Витрати не залежать від наявності правовідносин, ці потреби задовольняються за рахунок різних джерел, не тільки кредитів, а дії сторін є засобом реалізації змісту кредитного правовідношення, а не їх об'єктом. Об'єктом кредитного правовідношення виступає позиковий капітал, який при відособленні від промислового втілюється в грошовій формі, або, зливаючись із промисловим з метою прискорення реалізації товарів (і втіленого в них прибутку), виступає в товарній формі [6, с. 12].

Таким чином, характерні риси правовідносин у сфері банківського кредитування можна визначити:

- суб'єктами правовідносин є банк-кредитор і позичальник;
- об'єктом кредитного правовідношення виступає позиковий капітал, який втілюється в грошовій формі;
- основу змісту кредитних правовідносин складає повернення суми грошових коштів або матеріальних цінностей;
- позиковий капітал стає кредитом після надходження його, відповідно до кредитної угоди, в розпорядження позичальника;
- кошти, правомірно одержані суб'єктом господарювання як кредити, переходять у його власність з моменту їх фактичного отримання.

Водночас, дослідники відмічають, що відсутність повернення кредиту спричиняє переродження природи

відносин – перетворення в безповоротне фінансування, дотації тощо [6, с. 9].

С. М. Андросов вказує, що протиправні посягання на кредитно-фінансову сферу (дисциплінарні, адміністративні, фінансові проступки, кредитно-банківські злочини, цивільні правопорушення) так чи інакше тісно пов'язані з порушенням господарського кредитно-банківського зобов'язання [7, с. 8]. Тобто, ознаки злочинів у сфері банківського кредитування пов'язані саме з порушенням господарських кредитно-банківських зобов'язань – порушенням умов кредитного договору.

Нами пропонується при розгляді злочинів у сфері банківського кредитування використовувати два підходи:

– у вузькому розумінні – це злочини, що безпосередньо посягають на кредитні відносини, і предметом яких є кредит – основні злочини цієї сфери;

– у широкому розумінні – це злочини, що посягають на відносини кредитного процесу, – основні злочини цієї сфери та злочини, що є способами вчинення основних (супутні).

До основних злочинів у сфері банківського кредитування, на нашу думку, слід віднести протиправні діяння, передбачені КК України [5], що посягають на кредитні відносини шляхом обману або зловживання довірою, а саме:

- ст. 190 (Шахрайство);
- ст. 192 (Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою);
- ст. 222 (Шахрайство з фінансовими ресурсами).

Статтю 190 КК України передбачено кримінальну відповідальність за заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою (шахрайство). Кваліфікованими видами шахрайства є: шахрайство, вчинене повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або таке, що завдало значної шкоди потерпілому; шахрайство, вчинене у великих розмірах, або шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки; шахрайство, вчинене в особливо великих розмірах або організованою групою.

Як правило, обман полягає у повідомленні потерпілому правдивих відомостей або приховуванні певних відомостей, повідомлення яких мало б суттєве значення для поведінки потерпілого, з метою введення в оману потерпілого. Крім того, обман може виражатися й у певних діях (підміна предмету, його фальсифікація тощо) Зловживання довірою полягає у недобросовісному використанні довіри з боку потерпілого: для заволодіння чужим майном чи правом на нього винний використовує особливі довірчі стосунки, які склалися між ним і власником чи володільцем майна [8, с. 439–440].

Даною статтю також передбачений такий спосіб вчинення злочину, як обман шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки (ч. 3 ст. 190 КК України).

Якщо для шахрайського заволодіння кредитними коштами було використано створену або придбану юридичну особу – фіктивний суб'єкт підприємництва, дії винного слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст.ст. 190 та 205 КК України [8, с. 550].

Статтю 192 КК України передбачено кримінальну відповідальність за заподіяння значної майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою за відсутності ознак шахрайства. Кваліфікованим видом даного діяння є його вчинення за попередньою змовою групою осіб, або такого, що заподіяло майнову шкоду у великих розмірах. При цьому, майнова шкода визнається значною, якщо вона у п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а у ве-

ликих розмірах – така, що у сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

У протиправних діях, відповідальність за які передбачена ст. 192 КК України, має місце так звана непередача належного – винний отримує майнову вигоду шляхом використання майна, яке мало перейти у власність тієї чи іншої особи.

Заподіяння майнової шкоди, відповідальність за яке передбачено ст. 192 КК України, охоплює:

– неправомірне неповернення чи несвоєчасне повернення власнику грошових коштів, що позбавляє власника можливості використовувати їх за власним бажанням і отримати певний дохід;

– отримання кредитів з використанням при цьому пілгы, на які винна особа не мала права [8, с. 446].

Слід враховувати, що особливою суспільно небезпечних наслідків злочину, передбаченого ст. 192 КК України, є те, що майнову шкоду становлять не лише прямі збитки (витрати) власника майна, а й неодержані власником кошти [8, с. 447].

Статтею 222 КК України передбачено кримінальну відповідальність за надання громадянином-підприємцем або засновником чи власником суб'єкта господарської діяльності, а також службовою особою суб'єкта господарської діяльності завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пілгы щодо податків у разі відсутності ознак злочину проти власності. Кваліфікованим видом даного діяння є вчинення його повторно або завдання в результаті його вчинення великої матеріальної шкоди.

У диспозиції ст. 222 КК України визначено спосіб злочинної поведінки – надання завідомо неправдивої інформації, під яким дослідники розуміють обман держави або кредиторів, який набуває письмової форми і супроводжується використанням підроблених або іншим чином сфальсифікованих документів [8, с. 549].

З об'єктивної сторони, шахрайство з фінансовими ресурсами характеризується активними діями осіб, спрямованими на незаконне одержання дотації, субсидії, субвенції, кредиту або пілгы по податках шляхом обману (неправдивої інформації) державних органів, окремих фондів, чи підприємств інших кредитних установ або окремих громадян, що здійснюють таку допомогу за рахунок особистих коштів [9, с. 210].

Об'єктом злочину, передбаченого ст. 222 КК України, є встановлений законодавством порядок кредитування, знаряддям – документи, які надаються позичальниками банкам і в яких можуть міститися неправдиві дані [8, с. 549].

Складом злочину, передбачено ст. 222 КК України, охоплюються також ситуації, в яких нецільове використання кредиту заздалегідь планувалося особою, яка бажала спочатку заробити на кредитних коштах, а потім використати позичку на цілі, передбачені кредитним договором. Нецільове використання кредиту може полягати у: внесенні коштів на депозит і отриманні за ним відсотків; придбанні нерухомості та іншого майна, що не має відношення до цілі, вказаної у кредитному договорі: переведенні кредитних коштів у готівку і використання їх на власні потреби; погашенні інших отриманих раніше кредитів [8, с. 550].

Слід враховувати, що головними критеріями розмежування злочинів, передбачених статтями 190 і 222 КК України, є спрямованість умислу на момент його виникнення. У разі шахрайства з фінансовими ресурсами умисел винного спрямований на тимчасове отримання

кредитних коштів з наступним, можливо, несвоєчасним їх поверненням. У разі шахрайства винна особа укладає кредитний договір лише для того, щоб приховати злочинний характер своїх дій, спрямованих на безоплатне заволодіння чужим майном [8, с. 552].

Таким чином, шахрайство з фінансовими ресурсами у сфері банківського кредитування, пов'язане з посяганням певних осіб на кредитні кошти, – їх незаконне одержання або ухиляння від їх повернення.

Шахрайське одержання кредиту ґрунтується на поданні до банку завідомо неправдивої інформації при укладанні кредитного договору. Якщо позичальник уже при оформленні кредиту має на меті не повертати його, тут має місце намір на заволодіння майном або придбання права на нього вже в момент учинення цих дій (ст. 190 КК України). У разі ж відсутності такого наміру має місце шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України).

Крім того, слід погодитися з думкою В. Бурлакова, який розглядає злочини у сфері банківського кредитування як один із видів злочинів у сфері кредитно-грошових відносин, до яких він також відносить злочини при здійсненні розрахункових операцій, злочини при проведенні вкладних операцій; злочини при проведенні інших банківських і господарських операцій; фальшивомонетництво [10].

Окрему групу в сукупності злочинів у сфері банківського кредитування становлять злочини, пов'язані з електронними розрахунками з використанням кредитних платіжних карток. Статистика органів внутрішніх справ України свідчить про те, що річний приріст "карткових" злочинів становить 35–40 % [11].

Відповідно до КК України до злочинів у сфері банківського кредитування, пов'язаних із використанням платіжних карток, слід віднести: шахрайство, вчинене шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки (ч. 3 ст. 190 КК України); незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України); несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електронного зв'язку (ст. 361 КК України) [5].

Платіжна картка може розглядатися як предмет злочинного посягання виключно у ролі або засобу для переказу коштів, або носія інформації, що забезпечує переказ коштів. Водночас, платіжні картки можуть бути й знаряддям (засобом) учинення шахрайств у сфері банківського кредитування.

На підставі проведеного аналізу, з урахуванням законодавчого визначення банківського кредиту та його принципів, можна сформулювати визначення злочинів у сфері банківського кредитування – це передбачені КК України суспільно небезпечні, кримінально карані, винні діяння визначених законом суб'єктів кредитних відносин, що посягають на грошово-кредитну політику держави та безпосередньо направлені на порушення права власності банку на грошові кошти, або на встановлені законодавством принципи кредитування, шляхом протиправного отримання у тимчасове користування фінансових ресурсів банку на умовах забезпеченості, строковості, платності, повернення та цільового використання.

Переважна більшість злочинів у сфері банківського кредитування являє собою множинну діянь, що кваліфікуються у відповідних випадках за сукупністю економічних та інших, суміжних з ними, злочинів [12]. Тому, слід розрізняти злочини у сфері банківського кредитування,

та злочини, пов'язані з ними, – супутні злочини, які виступають як спосіб учинення основних злочинів.

До супутніх злочинів у сфері банківського кредитування слід віднести такі діяння, передбачені КК України [5]: привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191); незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200); порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю (ст. 202); фіктивне підприємництво (ст. 205); ухилення від повернення виручки в іноземній валюті (ст. 207); незаконне відкриття або використання за межами України валютних рахунків (ст. 208); легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209); фіктивне банкрутство (ст. 218); доведення до банкрутства (ст. 219); приховування стійкої фінансової неспроможності (ст. 220); незаконні дії у разі банкрутства (ст. 221); викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357); підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів (ст. 358); несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361); несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї (ст. 362); зловживання владою або службовим становищем (ст. 364); перевищення влади або службових повноважень (ст. 365); службове підроблення (ст. 366); службова недбалість (ст. 367); одержання хабара (ст. 368); давання хабара (ст. 369).

Крім того, слід враховувати, що виготовленню підроблених платіжних карток та їх використанню передують інші протиправні дії, які мають ознаки складів окремих злочинів. Можна виділити незаконний збір інформації про реквізити справжніх платіжних карток і стан карткових рахунків їх держателів, який можна кваліфікувати за наступними статтями КК України: ст. 231 (Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таєм-

ницю); ст. 232 (Розголошення комерційної таємниці); а в окремих випадках можлива додаткова кваліфікація за КК України: за ст. 358 (Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів) – при підробленні та використанні посвідчень на ім'я держателя картки; за ст. 359 (Незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації) – при використанні технічного обладнання для скімінгу (копіювання вмісту магнітної стрічки), зняття інформації з каналів банкоматного зв'язку тощо.

1. Степанюк Р. Л. Особливості взаємодії при виявленні та розслідуванні злочинів у банківській сфері: п. 2.1 / Р. Л. Степанюк // Взаємодія при розслідуванні економічних злочинів: [монографія] / [А. Ф. Волобуєв, І. М. Осика, Р. Л. Степанюк та ін.]. – Х.: "Курсор", 2009. – С. 117–131.
2. Чернявський С. С. Методика розслідування злочинів у сфері банківського кредитування: автореф. дис. на здобуття вченого ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 "Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза" / С. С. Чернявський. – К., 2001. – 309 с. 3. Кримінальний кодекс від 28 груд. 1960 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1®=2001-05>. 4. Буцан О. П. Криміналістическая характеристика и основные положения расследования преступлений, совершаемых посредством кредитных банковских операций: дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: 12.00.09 / Олег Петрович Буцан. – Харьков, 1995. – 210 с. 5. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. 6. Рябко Л. Г. Правове регулювання кредитних відносин по законодавству України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право" / Л. Г. Рябко. – Харків, 2002. – 20 с. 7. Андросов С. М. Забезпечення виконання господарських зобов'язань у сфері банківського кредитування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 "Господарське право, господарсько-процесуальне право" / С. М. Андросов. – Донецьк, 2008. – 18 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dysertaciya.org.ua/dysertaciya_1_652.html. 8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка]. – [3-тє вид., переробл. та доповн.] – К.: Атіка, 2004. – 1056 с. 9. Матышевский П. С. Преступления против собственности и смежные с ним преступления / Матышевский П. С. – К.: Юринком, 1996. – 232 с. 10. Бурлаков В. Н. Преступность в кредитно-денежной сфере / В. Н. Бурлаков // Криминология XX век; глава 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/burlak/12.php. 11. Поливанюк В. Д. Особливості розслідування злочинів, вчинених у банківській системі України з використанням сучасних інформаційних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 "Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза" / В. Д. Поливанюк. – К., 2008. – 16 с. 12. Хилота В. В. Криміналістические проблемы расследования мошенничества в сфере банковской деятельности: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 "Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза" / В. В. Хилота. – Минск, 2004. – 22 с.

Надійшла до редколегії 12.04.12

УДК 657.1:347.2

О. Орлова, здобувач

ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ОБЛІКУ, ЇХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

Статтю присвячено дослідженню правового регулювання господарського обліку, його елементів та їх взаємозв'язку. Визначено поняття господарського обліку, його завдання, а також вимоги до нього як єдиної облікової системи. Виконано аналіз відповідного нормативного забезпечення ведення господарського обліку, внесено пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: облік, господарський облік, оперативний облік, статистичний облік, бухгалтерський облік.

Статья посвящена исследованию правового регулирования хозяйственного учета, его элементов и их взаимосвязи. Определено понятие хозяйственного учета, его задания, а также требования к нему как к единой учетной системе. Выполнен анализ соответствующего нормативного обеспечения ведения хозяйственного учета, внесены предложения относительно его совершенствования.

Ключевые слова: учет, хозяйственный учет, оперативный учет, статистический учет, бухгалтерский учет.

The paper deals with the legal regulation of economic accounting, the elements and their relationship. The concept of economic accounting is defined, as well as its task, and claims to it as a single accounting system. The analysis of the appropriate normative support of economic accounting is carried out and suggestions for its improvement are made.

Keywords: accounting, economic accounting, operative account, statistical accounting, accounting.

Ще з давніх-давен суспільство користувалося певними методами обліку та контролю. В період первісно-общинного ладу його підставою був страх людства перед стихіями природи, який змушував створювати від-

повідні запаси їжі, знаряддя для полювання та обробки добутих продуктів, а отже, якимось обліковувати все це. Зрозуміло, що такого роду облік міг бути тільки дуже примітивним (зарубки на паличках, вузлики, схематичні

